

dr. sc. Dunja Pavličević-Franić
dr. sc. Vladimira Velički
dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček
Vlatka Domišljanović

ČITAM i PIŠEM 3

Radni udžbenik iz hrvatskoga jezika za treći razred osnovne škole

5. izdanje

2024.

Nakladnik

ALFA d. d. Zagreb

Nova Ves 23a

Za nakladnika

Ivan Petric

Direktorica nakladništva

mr. sc. Daniela Novoselić

Urednica za Hrvatski jezik u razrednoj nastavi

Tihana Bilešić

Recenzija

Ivana Radeljak

dr. sc. Jelena Vignjević

Likovno i grafičko oblikovanje

Leona Vertuš

Ivan Herceg

Lektura i korektura

Kristina Ferencina

Ilustracija

Nataša Knežević

Digitalno izdanje

Alfa d. d.

Mozaik Education Ltd.

Tehnička priprema

Ivan Herceg

Tisak

Zelina d. d.

Proizvedeno u Republici Hrvatskoj, EU

Udžbenik je uvršten u Katalog odobrenih udžbenika rješenjem Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske:
KLASA: **UP/I-602-09/20-03/00007**, URBROJ: **533-06-20-0002**, od **30. travnja 2020. godine**.

CIP zapis dostupan je u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001213702.

OPSEG PAPIRNATOG IZDANJA	MASA PAPIRNATOG IZDANJA	KNJIŽNI FORMAT
128 str.	324 g	265 mm (v) x 210 mm (š)

Digitalno izdanje dostupno je na internetskoj adresi **hr.mozaweb.com** ili putem aplikacije **mozaBook** za pametne uređaje s operativnim sustavima Android i iOS.

©Alfa

Ova knjiga, ni bilo koji njezin dio, ne smije se umnožavati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

Mozaik Education Ltd. zadržava intelektualno vlasništvo i sva autorska prava za komercijalne nazive *mozaBook*, *mozaWeb*, digitalne proizvode, sadržaje i usluge proizvedene neovisno o nakladniku Alfa d. d.

Odgajno-obrazovni ishodi za Hrvatski jezik:

- OŠ HJ A.3.1.** Učenik razgovara i govori tekstove jednostavne strukture.
- OŠ HJ A.3.2.** Učenik sluša tekst i prepričava sadržaj poslušanoga teksta.
- OŠ HJ A.3.3.** Učenik čita tekst i pronalazi važne podatke u tekstu.
- OŠ HJ A.3.4.** Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.
- OŠ HJ A.3.5.** Učenik oblikuje tekst služeći se imenicama, glagolima i pridjevima, uvažavajući gramatička i pravopisna pravila.
- OŠ HJ A.3.6.** Učenik razlikuje uporabu zavičajnoga govora i hrvatskoga standardnog jezika s obzirom na komunikacijsku situaciju.
- OŠ HJ B.3.1.** Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.
- OŠ HJ B.3.2.** Učenik čita književni tekst i uočava pojedinosti književnoga jezika.
- OŠ HJ B.3.3.** Učenik čita prema vlastitome interesu te razlikuje vrste knjiga za djecu.
- OŠ HJ B.3.4.** Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.
- OŠ HJ C.3.1.** Učenik pronalazi podatke koristeći se različitim izvorima primjerenima dobi učenika.
- OŠ HJ C.3.2.** Učenik razlikuje tiskane publikacije primjerene dobi i interesima.
- OŠ HJ C.3.3.** Učenik razlikuje kulturne događaje koje posjećuje i iskazuje svoje mišljenje o njima.

Uz tiskano izdanje postoji i digitalna inačica s dodatnim sadržajima i zadacima.

**Neki su tekstovi neznatno skraćeni ili promijenjeni
iz metodičko-pedagoških razloga.**

Dragi naši trećaši!

Pred vama je udžbenik za nova jezična znanja i radosti druženja. Prepun je zanimljivih jezičnih vježbi i zadataka, stvaralačkih igara riječima, novih slagalica i mozgalica za bistre glave i mudrice.

Slušajte sebe i druge, maštajte puno, razgovarajte i pričajte što češće, čitajte i pišite što više. U tome će vam pomoći ova knjiga, ali ponajprije i još važnije – vaš učitelj / vaša učiteljica.

Družite se, igrajte riječima, rješavajte jezične zagonetke, čitajte i pričajte priče, pripovijedajte svoje i tuđe doživljaje, pišite sastavke.

Budite nam dobri i radoznali, sigurni u sebe i svoje znanje.

Pozdrav svima!
Dunja, Vladimira,
Katarina i Vlatka

ČITAM 3 i PIŠEM

Radni udžbenik iz hrvatskoga jezika za treći razred osnovne škole

PROMOTRI

PROČITAJ

IZRECI

NAPIŠI U BILJEŽNICU

NAPIŠI

RAZMISLI I STVARAJ

PAZI

PROČITAJ U ČITANCI*

ZAPAMTI

*Pročitaj na istaknutoj stranici – poveznica između udžbenika i čitanke

1

SLUŠAM,
GOVORIM,
ČITAM,
PIŠEM

ŠTO ĆEŠ NAUČITI?

- Govoriti i razgovarati o vlastitim doživljajima i događajima.
- Pripovijedati o događajima redoslijedom kojim su se dogodili.
- Opisivati na temelju promatranja.
- Pozorno i uljudno slušati sugovornika.
- Razlikovati svoj mjesni govor i hrvatski standardni jezik.
- Uočavati i objašnjavati nepoznate riječi.
- Izražajno čitati.
- Pronalaziti podatke u tekstu i tablicama.
- Pisati čestitku, kratku e-poruku, sastavak.

ČITANJE I PISANJE

SPORAZUMIJEVANJE
HRVATSKIM JEZIKOM,
ZAVIČAJNI GOVOR

SLUŠANJE I
GOVORENJE

PREPRIČAVANJE,
PRIPOVIJEDANJE

RAZUMIJEVANJE
PROČITANOGA

STVARANJE PRIČE
PREMA POTICAJU

JEZIK I KOMUNIKACIJA

ČITANJE PO
ULOGAMA

USMENO IZLAGANJE
KRATKOGA TEKSTA

SLUŠANJE PREMA
SMJERNICAMA,
ČITANJE SA ZADATKOM

STVARALAČKO PISANJE
– OBLIKOVANJE
SASTAVKA

SPORAZUMIJEVANJE HRVATSKIM JEZIKOM

Poruke

- Sporazumijevanje znači primanje i prenošenje poruka, obavijesti, sadržaja. To možemo učiniti na različite načine. Kako? Ovisit će o okruženju, drugim ljudima, okolnostima u kojima se nalazimo.

SPORAZUMIJEVATI SE MOŽEMO:

- ZNAKOVIMA (SIGNALIMA)

- POKRETIMA TIJELA

- JEZIKOM

Pišemo!

ODGOVORI NA PITANJA

1. Što znače bijele iscrtkane pruge na cesti?
2. Kakvu nam poruku šalje crveno svjetlo na semaforu?
3. Što označava crvena izlomljena strelica?
4. Razumiješ li poruke koje pokretima šalju ove osobe?

Jezik je najčešće i najpotpunije sredstvo sporazumijevanja među ljudima.

- Poznaješ li dobro jezik, lako ćeš:

ODGOVORI NA PITANJA

1. Kako se zove tvoj materinski jezik?
2. Imaš li poteškoća pri sporazumijevanju hrvatskim jezikom?
3. Je li ti se dogodilo da nekoga ili nešto nisi razumio/razumjela? Ispričaj o tome.
4. Možeš li se sporazumijevati i nekim drugim jezikom?

NAPIŠI U BILJEŽNICU

1. Pozorno pročitaj tekst. Pronađi jezične pogreške i usmeno ih ispravi. Slobodno zatraži pomoć učitelja/učiteljice ili se posluži pravopisnim rječnikom na kraju knjige. Ispravljeni tekst zatim točno prepisi u bilježnicu.

Novi je dječak doselio u našu ulicu. Živjeo je dvije kuće dalje od moje pa smo se često viđali. Dijeca iz Ulice Lipa zavolila su Juru. Tak se zvao. Bio je naj stariji i imao je puno igračaka. Za ljepa vremena u njegovu se dvorištu igrala Košarka. Meni se činilo dase malo pravi važan. Htjeo je uvijek biti Glavni. To je dosad bila moja uloga! Ipak ne mogu dopustiti da u ulici budeju dva šefa.

SLUŠANJE I GOVORENJE

Škola u prirodi

- Pročitaj strip. Što doznaješ iz Majina i Anina razgovora?

Prošli tjedan bili smo na Sljemenu.

Tko?

Mi!

A gdje?

Na Sljemenu!

Kako vam je bilo?

Ah, super! Snijeg, ples... Marko!!!

Majo, sva si u oblacima!

ODGOVORI NA PITANJA

1. Tko sudjeluje u razgovoru?
2. O čemu djevojčice razgovaraju?
3. O kojem događaju Maja želi izvijestiti prijateljicu?
4. Koji podatci nedostaju da razgovor bude jasniji?

ZAPAMTI

U razgovoru sudjeluju **govornik** i **sugovornik** (slušatelj). Njihove se uloge izmjenjuju.

U razgovoru govornik i sugovornik razmjenjuju poruke.
Kad govornik govori, slušatelj sluša.

RAZGOVOR

GOVORNIK
(osoba koja govori)

SUGOVORNIK
(osoba kojoj se govori, koja sudjeluje u razgovoru)

Kad izvješćujemo o nekom događaju, govorimo jasno i iznosimo cjelovite podatke.

NAPIŠI U BILJEŽNICU

1. S kim najčešće razgovaraš za vrijeme odmora? O čemu razgovarate? Napiši kratak dijalog.
2. Kako izgleda tvoj razgovor s roditeljima o školi?
3. S kim najradije razgovaraš o svojim problemima?
4. Izaberi temu i nacrtaj strip. Smisli dijaloge i napiši ih u oblačice.

SLUŠANJE PREMA SMJERNICAMA

Mrki medvjed

Medvjed je najveća kopnena životinja u Hrvatskoj. U našim šumama on je kralj životinja.

Dlaka mu je tamnosmeđa. Od svih osjetila, medvjedu je najrazvijeniji njuh, potom sluh, dok se na svoj vid može manje osloniti. Na šapama ima 5 prstiju i pandže duge 5 do 6 cm koje mu služe pri hranjenju.

Hrani se biljkama i mesom. Medvjed u zimskome snu provede oko sto dana. Medvjedica dobiva mlade tijekom zime, dok boravi u brlogu, krajem prosinca i u siječnju. Medvjedići s majkom provode prvu godinu života.

U mjestu Kuterevu u Ličko-senjskoj županiji ljubitelji ovih životinja osnovali su utočište za mlade medvjede koji su prerano odvojeni od svojih majki.

Enciklopedija životinja

RAZMISLI I STVARAJ

1. Poslušaj (ili pročitaj) tekst o mrkom medvjedu. Pročitaj tekst još jednom. Podcrtaj u njemu najvažnije podatke.
2. Osmisli i napiši pet pitanja o poslušanom/pročitanom tekstu.

---

3. Podijelite se u dvije skupine i prema zajedničkim pitanjima složite deset pitanja koja ćete postaviti drugoj skupini.

4. Istraži i napiši još neke zanimljivosti o mrkom medvjedu.

---

5. Pomoću svojih bilježaka ukratko opiši mrkog medvjeda.

---

6. Medo je jedna od čestih plišanih igračaka. Jesi li je i ti imao/imala? Koja je tvoja najdraža igračka? Usmeno je opiši.

7. Odaberi jednu životinju. Usmeno je opiši prijateljima u razredu. Nemoj reći koga opisuješ. Neka pokušaju pogoditi.

SLUŠANJE I GOVORENJE SA ZADATKOM

Moje ime

- Podijelite se u parove. Ispričaj svom paru kako si dobio/dobila ime!
- Ispričaj cijelom razredu kako je osoba s kojom si bio/bila u paru dobila ime!

RAZMISLI I STVARAJ

1. Pročitaj i poslušaj *Jesensku pjesmu* koju je uglazbio Vladimir Stojanov. Napiši sve imenice koje čuješ.

JESENSKA PJESMA

Tiho, tiho pada list za listom žut,
pokrio je staze, ceste, šumski put.
Vjetar grane ljulja nježno ko u snu,
blagi mir je šumu obuzeo svu.

imenice: _____

_____

Nestale su ptice daleko na jug,
otišle sa suncem, put je njihov dug.
Pjesme nema više, svuda vlada muk,
samo žuto lišće tužno pada svud.

imenice: _____

_____

ODGOVORI NA PITANJA

1. O kojem se godišnjem dobu govori u pjesmi?
2. Što je žuto lišće prekrilo?
3. Što vjetar ljulja?
4. Kamo su nestale ptice?
5. Što se u pjesmi čuje?

ZAPAMTI

Slušanje je važna jezična djelatnost za sporazumijevanje među ljudima.

- Razmisli, zašto je slušanje važno? U čemu nam slušanje pomaže?

Pozornim slušanjem bolje ćemo razumjeti poruku koju nam drugi prenose.

KAKO SLUŠAŠ? OZNAČI KVAČICOM.

Dok slušam druge, gledam ih u oči.

Dok slušam druge, ne prekidam ih.

Dok slušam druge, ponekad kimnem glavom.

Dok slušam druge, postavljam pitanja da bih ih bolje razumio/razumjela.

Dok slušam druge, misli mi ne lutaju.

USMENO IZLAGANJE KRATKOGA TEKSTA

Školski izlet

- Pozorno pogledaj crteže u nizu, a zatim promotri svaki crtež posebno.
- Uoči što se događa, mjesto radnje, likove.

RAZMISLI I STVARAJ

1. Ispričaj priču o školskom izletu i školi u prirodi učenika trećeg razreda. Pazi kako povezuješ riječi u rečenice i rečenice u veću cjelinu – tekst.
2. Nastavi ovu priču! Što bi još djeca mogla raditi? Kako su se provela na izletu?

ZAPAMTI

Tekst je smisljena cjelina koju izgovaramo ili pišemo. To je jezična poruka veća od rečenice. Tekst ima: **uvod**, **središnji dio** i **završetak**.

- Prvi dan škole u prirodi bio je učenicima jako zanimljiv. Šetali su šumom, brali gljive, skupljali jesensko lišće, pronalazili različite biljke i cvijeće, igrali se skrivača...
- Drugi su dan posjetili obližnje selo te farmu ovaca i koza djeda Marka koju čuvaju psi hrvatski ovčari.

3. Podijelite se u skupine. Neka svaka skupina pripremi kratko izlaganje o tome kako su učenici trećeg razreda proveli svoj prvi dan u prirodi. Potrudite se da izlaganja budu što zanimljivija pa izaberite najuspješniju skupinu!

4. Opiši djeda Marka i ispričaj nešto o njemu. Maštaj i usmeno odgovori na pitanja:

- Kako izgleda djed Marko?
- Koliko ima godina?
- Koliko dugo živi na selu?
- Živi li sam ili ima obitelj?
- Tko čini njegovu obitelj?
- Čime se djed Marko bavi?
- Što radi u slobodno vrijeme?
- Tko ga najčešće posjećuje?
- Kako se zovu njegovi psi čuvari?

5. Što ti uvijek носиš na putovanja? Zašto?

---

6. Izreci kako se trebamo ponašati na izletu, na putovanju, u šumi. Što nikako ne smijemo činiti? Napiši.

IZRAŽAJNO ČITANJE I GOVORENJE

Jasno, glasno, izražajno

- Prisjeti se bajke o Crvenkapici. Ukratko prepričaj sadržaj bajke.
- Po ulogama pročitajte ulomak iz bajke.

Crvenkapica ode do kreveta u kojem je ležala baka s kapom navučenom gotovo do nosa i malo čudnog izgleda.

– Oh! Bako! – reče. – Kako velike uši imaš!

– Da te bolje čujem, dijete moje. – dobije odgovor.

– Ali, bako, kako su ti velike oči! – reče ona.

– Da te bolje vidim, draga moja.

– Ali, bako, imaš tako velike ruke!

– Da te mogu bolje zagrliti.

– Ali, bako! Zašto imaš tako velika usta?

– Da te bolje pojedem! – zaurla vuk, iskoči iz kreveta i proguta Crvenkapicu.

braća Grimm, ulomak

ODGOVORI NA PITANJA

1. Koji lik ima najgrublji i najdublji glas?
2. Koji lik govori sporije, a koji brže?
3. Tko govori najglasnije? Zašto?
4. U čijem se glasu osjeti strah?
5. Kakva je boja glasa kad vuk govori kao baka i kad na kraju govori kao vuk?
6. Pročitaj cijeli ulomak. Tijekom čitanja pokušaj prilagoditi boju i visinu glasa, glasnoću i brzinu čitanja liku koji govori.

RAZMISLI I STVARAJ

1. Pronađi u tekstu i pročitaj rečenice u kojima vuk govori kao baka.
2. Prepiši iz teksta zadnju rečenicu u kojoj vuk više ne oponaša baku.

3. Koji se rečenični znak nalazi u toj rečenici? _____

Takve se rečenice nazivaju _____ rečenice.

4. Kako se izgovaraju usklične rečenice? Zaokruži.

glasnije – tiše

sporije – brže

Kad razgovaramo, prilagođavamo **boju** i **visinu** glasa, **brzinu** govora i **glasnoću** situaciji u kojoj se nalazimo i svojim osjećajima.

5. Izražajno pročitaj sljedeće rečenice.

Izgovori ih *izjavno, ljutito, radosno, zabrinuto, iznenađeno*.

Prilagodi glasnoću te visinu i brzinu izgovora.

Dječak trči ulicom.

Dječak trči ulicom!

Dječak trči ulicom?

Dolazi pas.

Dolazi pas!

Dolazi pas?

Nije moguće.

Nije moguće!

Nije moguće?

Ugrist će te.

Ugrist će te!

Ugrist će te?

6. Izgovori rečenice tako da oponašaš glasove zeca, mede i vjeverice.

Mi smo šumske životinje. Dođite nam u šumu što prije!

a) Tko je rečenicu izgovorio najbrže, a tko najsporije?

b) Tko je rečenicu izgovorio dubokim, a tko visokim glasom?

c) Tko je rečenicu izgovorio najveselije?

7. Osmislite u skupinama kratak razgovor pod nazivom *Na čaju kod šumskih životinja*. Napiši ga u bilježnicu pa pročitajte po ulogama. Za svaki lik prilagodite visinu, jačinu i boju glasa te brzinu govora.

Vremenski stroj

- Petar je posjetio Tehnički muzej. Ondje je vidio izloženi vremeplov. Nije odolio želji i sjeo je u njega. Vremenska kazaljka bila je namještena unatrag... Pokrenuo je ručicu, vremeplov se zavrtio, Petar je na trenutak zatvorio oči i našao se...

ODGOVORI NA PITANJA

1. Koji je muzej Petar posjetio? Kakav je to muzej? Što se u njemu izlaže?
2. Što se Petru najviše svidjelo?
3. Što mu se dogodilo? Je li to stvaran ili nestvaran događaj?
4. Zamisli gdje se Petar sve mogao naći. Ispripijedaaj priču.
5. Napiši sastavak o Petrovu nestvarnom (zamišljenom) događaju.

ZAPAMTI

Pripovijedanje je usmeno ili pismeno izricanje stvarnih ili nestvarnih (zamišljenih) događaja ili doživljaja.